

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Medved.

Lačen medved ne pleše rad.

Učen medved v gozdu ne pride daleč.

Starega medveda ne uči plesati!

Medveda ne naučiš plesati en dan.

Medveda ne ukrotiš z bilko.

Kdor medveda vodi, ima tudi nad medvedom veselje.

Kdor hoče medveda ujeti, mora kaj medu imeti.

V medvedovi jami ne išči medu.

Ne čebel, medved je medu vesel.

Medved, ki ima med, ne išče kosti.

Tudi medvedka svoje mlade liže.

Kdor je v gozdu videl medveda, misli, da ga za vsakim grmom zagleda.

Kdor pred medvedom beži, pred volkâ prileti.

Če vidi medved na Svečnico svojo senco, gre še štirideset dni spat.

Reki.

Na medvedovo kožo piti.

Medveda iskati in pred njim stati.

Medveda strašiti.

Mera.

Dobra mera in vaga v nebesa pomaga.

Dobra mera boljši ko slaba vera.

Mera je krona čednosti.

S kakršno mero meriš, s tako se ti bo odmerilo.

Z malimi merami se polnijo velike.

Prava mera je Bogu ljuba.

Ima svojo mero.

Ko je mera polna, gre čez.

Kdor nima mere pri jedi in pijači, ali kmalu leži ali kmalu berači.

Kjer vlada prava mera, gre vse brez prepira.

Reki.

V eno mer.

Mero si vedeti.

V mero (delati, piti...).

Po nobeni meri.

Človek stare mere.

Drobiž.

Nos. Zelo važno je vprašanje, koliko prahu obdržimo pri vdihovanju prašnega zraka v telesu in kam dospe prav v notranjosti. Iz preiskovanja v tej smeri sledi, da izdihamo le nekoliko odstotkov z zrakom vdihanega prahu. Približno 95% prahu ostane v telesu. Ako dihamo skozi nos, ostane več ko polovica vdihanega prahu v njem in le približno 35% prahu pride v pljuča in čreva. En del prahu, ki ga pridrži nos, pride seveda še pozneje lahko v požiralnik; ako pa deluje nos pravilno, se ga iznebi z močnim kihanjem. Sčasoma pa izgubi nos svojo občutljivost in ne reagira več s kihanjem. Prašni zrak je velikokrat najnevarnejši strup za človeka, posebno prah svinčenega belila. Tudi mineralni prah, ki nastane pri obdelovanju kamena, povzroča pljučne bolezni. Prahu se drže tudi bakterije in bacili. Iz omenjenega sledi, da moramo dihati skozi nos in ne skozi usta, posebno velja to za osebe, ki so primorane delati v prašnih prostorih.

Voda, v kateri ne moreš utoniti. Na Angleškem je pomorsko kopališče Droitrich. Voda ob obrežju je tako slana, da se lahko trudiš, kar se hočeš, pa ne moreš utoniti. Lahko v vodi hodiš, sediš, celo spiš, in se ti mi treba bati, da prideš pod vodo. Da, plavač je še na slabšem kakor tisti, ki ne zna plavati. V trenutku, ko zamahne z nogami, skočijo noge v zrak, plavač pa pade na usta, kar ni najbolj prijetno. Soli je v tej vodi toliko, da solni kristali popolnoma pokrijejo kožo tistega, ki se koplje, in da je takoj suh, ko pride iz vode. Vemo pa, da je približno enaka voda tudi voda Mrtvega morja v Palestini.

Čudeži ledenih gorâ. Vse polno zanimivosti o ledenih gorah je povedal v nekem predavanju angleški profesor Poames. Ledene gore nastanejo v celini iz snežnih mas, ki jih stoletja stisnejo in izpremenijo v led. Led se začne pomikati; ko pride do morja, se kosi odtrgajo, in to so ledene gore. Visoke so nekatere do 80 metrov, a to je samo šestina, sedmina ali osmina, vse drugo je pod vodo. Dolžina je različna. Nekoč so merili neko

goro doli na jugu, in je bila tako dolga, kakor je daljava od Ljubljane do Zagreba. Ta ledena gora je bila pa tudi največja, kar so jih dosedaj videli. Na nekaterih krajih Grenlandije je led do 3000 metrov debel, starost njegova se pa ne da določiti. Barva ledenih gorâ je silno raznovrstna, se neprestano menja in je na solncu bajno učinkovita. V teku stoletij se je nabralo v teh ogromnih kladah polno zraka. Ko pridejo plavajoče gore v toplejše pokrajine, se segreje tudi zrak v njih, se razširi in raznese goro s silovitim pokom v drobnih kosih na vse strani. To je oni strašanski pok, o katerem nam potovalci toliko pišejo in ki si ga tako dolgo niso znali razložiti.

Zračna pošta. S 1. julijem 1924 se je pričela redna služba zračne pošte med New Yorkom in San Francisco. 24 letal je neprenehoma v zraku, 12 na eno in 12 na drugo stran. Polet med obema mestoma traja 32 ur.

V avtomobilu preko vsega sveta. Afričan M. J. Weston se je odpravil s svojo ženo in tremi otroki na pot preko vsega sveta. Razen udobnega potniškega oddelka ima avtomobil popolnoma urejeno kuhinjo. Weston pravi, da hoče nuditi s tem potovanjem svojim otrokom nazoren pouk v zemljepisju. Doslej je prepotoval balkanske dežele, Ogrsko in Avstrijo ter se zdaj mudí v češko-slovaški.

Otroci, ki še niso videli ovce in krave. Gotovo se bo zdel našim čitateljem s kmetov ta naslov čuden. Pa je tako. V amer. mestu Sant Louis Pot., ki ima 80.000 prebivalcev — Ljubljana jih ima s predmestji 65.000 — je stavil neki mestni svetovalec v občinskem zastopu predlog, naj se denejo v mestni živalski vrt poleg tujih tudi domače živali: krava, ovca in prešič. Na začudenj vprašanje, zakaj to predlaga, je odgovoril, da je govoril z nekim učiteljem in da mu je ta pripovedoval, kako malo živali poznajo učenci. Da vsaj nekatere spoznajo, naj jih nastavijo v mestnem vrtu, in tja jih bodo hodili otroci gledat. Nato je vprašal mestni svet šolske voditeljje, če je to res, in jim je naročil, naj vprašajo otroke, koliko jih še ni videlo te ali one živali.

Vprašali so 6000 otrok in so izvedeli, da jih 40 od 100 še ni videlo nobene ovce, 17 nobenega prešiča in 12 nobene krave. In tedaj so te tri vrste zares dejali v mestni vrt. Pa moramo pomisliti, da je Sant Louis sredi poljedelske in živinorejske pokrajine! Kaj šele, če bi vprašali otroke — pa tudi odrasle — v New Yorku, ki je še desetkrat večji kakor Sant Louis in leži vrhu tega še ob morju. Pa stavimo, da tudi pri nas v Ljubljani znabiti še marsikak šolski otrok ni videl ovce.

Nova velikanska iznajdba. Iznajdbe, ki smo jih dobili zlasti iz Amerike v zadnjih dveh letih, so nekaj, česar si človeški razum ne more misliti, da bi kaj takega sploh bilo mogoče. Pred kratkim so v Ameriki patentirali novo velikansko iznajdbo, ki bo omogočila, da se bo s pisalnim strojem lahko pisalo na milje daleč po brezžičnem brzojavu. Neke posebne vrste pisalni stroj je to, da oddajalec brezžičnih poročil poroča, kakor se navadno piše na pisalni stroj. Vsaka tipka ima svojo posebno velikost zračnega vala. Pri stranki, ki bo imela sprejemalni pisalni stroj, bo ta tako urejen, da bodo iste velikosti vali električno pritiskali isto črko na stroju. Posebna naprava bo sprejela prve vale, in električni pisalni stroj bo začel sam iti, kakor gre na primer električni seštevalni stroj. Ko bo oddajalec brezžičnega ponočila začel tipkati na svojem stroju, bo začel tudi sprejemalni stroj enako in pisal bo, kakor zdaj piše pisalni stroj. Ta izum je že v Združenih državah kot državna last patentiran.

Nadarjenost otrok. Veliko pozornost zbujejo v človeškem življenju otroci, ki kažejo že v zgodnji mladosti neobičajno nadarjenost. Zgodovina pozna neštivilno takih slučajev. Dovoljumo si nekatere navesti na tem mestu. Pravecato občudovanje pri soljudeh je l. 1721. vzbujal sinček nekega Danca, po imenu Henrik Heineken. Ko je bil otrok star 10 mesecev, je znal že razločno imenovati vse predmete v svoji okolici. Otroka so kmalu pričeli učiti dansko zgodovino, in ko je bil star 15 mesecev, je že poznal glavne obrise svetovne zgodovine. Ko je bilo dete staro 3 leta, je ob-

vladalo dansko zgodovino popolnoma in se je pričelo učiti francoskega in latinskega jezika. Otrok pa je na žalost umrl že v petem letu svoje starosti. Radi prevelikega duševnega dela so mu opešale moči. Istega leta se je rodilo zelo nadarjeno dete v Franciji. Bil je to sinček nekega francoskega pridičarja. Oče ga je v drugem letu pričel učiti francoščine. Otrok se je kmalu izuril tudi v nemščini, latinščini, grščini in hebrejščini. V zgodnji mladosti je deček poznal glavna načela modroslovja matematike in cerkvene zgodovine. Od 16. do 20. leta se je deček izpopolnil v pravnih študijah, nato je umrl na vnetju možganov. — Čudežno dete se je rodilo tudi l. 1800. To je bil znani Karl Witte. Že 14 let star je dosegel doktorsko čast na modroslovni fakulteti v nemškem mestu Giessen. Witte je v poznejši dobi mnogo deloval na znanstvenem polju in umrl 83 let star. — Zelo mlad je pokazal svojo veliko nadarjenost tudi slavni matematik Pascal, ki je že kot 17-letni mladenič spisal zanimivo razpravo o presekih krogle. — Zgodovinski viri poročajo, da je bil Torquato Tasso že v mladosti zelo nadarjen. Kot 5 mesecev staro dete je čisto dobro govoril, v 7. letu starosti je že pisal verze in imel več javnih govorov. Na univerzo se je vpisal 13 let star in 4 leta pozneje je izdal svojo prvo večje delo »Rinaldo«. — Veliko je bilo tudi muzikalično nadarjenih otrok. Zgodnja zrelost na tem polju je znak genijalne nadarjenosti.

Največja reja kanarčkov. Največ kanarčkov na svetu se izgodi na Nemškem. »Berliner Tagblatt« prinaša o reji kanarčkov na Nemškem zanimive podatke: Nemška je tekom let postala največji dobavitelj kanarčkov na svetu in vzdržuje številen izvoz teh »popularnih« pevcev v daljne dežele. Več stotisoč kletk s kanarčki pošlje vsako leto v Ameriko. Da se to izplača, bomo videli iz naslednjega. Na Nemškem je stal preje dobro izučen kanarček 30.000 mark, Amerika pa plača rada za srednje dobrega pevca 20 dolarjev, a najboljši pevec stane celo 30 do 40 dolarjev. Na ta način Nemci delajo dobro kupčijo z valuto. Z izvozom kanarčkov se pečajo na

Nemškem velike tvrdke, kojih nakupovalci prehodi vso nemško deželo ter pošiljajo velikanske pošiljatve po 10.000 in celo 100.000 kanarčkov preko oceana. Ameriški prekupci pošiljajo za vsakega pevca posebno gajbico, da, ptičkom je prideljen med potjo celo poseben sprevodnik. Tri do petsto teh kletk se skupaj poveže in izroči prevoz oskrbniku. S takimi pošiljkami gredo tudi mnogi gozdni pevci, namenjeni posebno nemškim kolonistom, ki v teh pevcih ljubijo svojo domovino. Svoj čas so največ kanarčkov izredili v Harcu, a nekaj let sem v velikem obsegu tudi v Berlinu; zlasti se bavijo s tem delavske družine.

V dveh sekundah štirinajstkrat okoli ekvatorja. Naša zemlja je kroglja. Tista črta, ki si jo mislimo potegnjeno okoli zemlje v sredi tako, da razdeli zemljo v dva enaka dela na severu in na jugu, se imenuje ekvator. Dolga je 40.000 km. Iz Novega Jorka so zadnjič brzojavili v Varšavo na Poljskem, od tam so brzojavili nazaj itd. To pot je električna iskra napravila štiridesetkrat; če jo preračunimo na ekvator, znači to štirinajstkratkratni ekvator. In vse to v dveh sekundah. Od zemlje do meseca ne znaša razdalja niti deset ekvatorjev.

Miladin:

Uganke.

Na prstenih odrčkih
deklice v rožnih krilih
in možički kodrolasi,
vsi mladi, obrazov milih,
z balkončkov noč in dan
mirno gledajo po vasi.

(Cvetice na oknih.)

Deklica v zeleni gošči,
v belem krilu, dolgih las,
pa nikamor ne gre v vas.

(Brez.)

V zelenem jerbaščku
je potica bela,
skorja vāruje debela
jedrce sladkó.

(Lešnik.)